

КИР БУЛИЧОВ

СКОК, ДЪЛЪГ 1000 ГОДИНИ

Превод от руски: Цвета Пеева, 1974

chitanka.info

Нашата станция, толкова обширна — тръби коридори, кълба лаборатории и складове с гориво, плетеница от стоманени въжета и гравитационни площадки — нашата станция за пътник в приближаващ се звезден кораб изглежда само като зелена искрица в екрана на локатора. А за три седмици не съм обиколил още всичките й лаборатории, не съм се запознал с всичките й обитатели.

— Не спите ли, професоре?

Познах гласа на Силвия Хо.

— Не. Мисля. Угасих лампата, защото така по-лесно се мисли.

— Нима може да се мисли специално? Аз ходя и мисля, ям и мисля, разговарям и мисля.

— По-рано и аз не забелязвах как мисля. И едва сега, в седмата десетица, осъзнах, че мисленето заслужава да бъде отделено в самостоятелен процес.

— Шегувате се, професоре. Отбих се при вас само за минутка. Капитанът ме помоли да ви напомня, че след половин час включваме екрана.

— Благодаря. Идвам.

Седнах на леглото и едва успях да се заловя за скобата. От сутринта имаше безтегловност. Преди опитите с екрана спираха въртенето — насочваха станцията с точност до микрон. Не обичам безтегловността. Няколко минути се удивявах на възможностите на тялото си. После бързо ти омръзва, уморява те, почва да ти се гади от нея и ти пречи да спиш.

— Спите ли, професоре?

— Не. Ти ли си, Тайк?

— Нали не сте забравили, че след половин час включваме екрана?

— Идвам, идвам.

Потърсих с крак под кревата обувките с магнитните подметки. Те леко се плъзгат по пода, но само с голямо усилие могат да се вдигнат. Хората, които живеят тук отдавна, приличат на къркобегачи, а аз — на новак, стъпил за първи път на леда.

Поседях около минута, вслушвайки се в леките шумове, носещи се из станцията. Звучите, колкото и да ти се струват слаби, са удивително доказателство за живота — пълен контраст на безнадеждната пустош на космическото пространство. Ето, изтрака

тенджера в камбуза, забоботи роботът, изсъска въздухът в климатичната инсталация, в отговор забръмча като комар някакъв уред в лабораторията, измяука котенце... Котенцата трябва да са осем. А може би и повече. Те изскачат от вратите с настръхнала козинка, плават пред очите ти из въздуха и гледат да се заловят с нокти за нещо сигурно.

— Дойдохте ли, професоре? Днес е вашият ден. Това е руският физик. Физиците си свършиха работата, сега чакат и се вълнуват заедно с нас.

— Денят е общ за всички ни — отговарям, — и преди всичко за Силвия.

Силвия седи в ъгъла далеч от екрана, върху остриите ѝ колене има бележник. Усмивка ми се благодарно и плахо. Не се страхувай, мишле, никой няма да те изгони. Днес е наистина нашият ден. Ние със Силвия сме единствените специалисти, за които ще работи екранът. Останалите са го проектирали, направили изчисленията, монтирали, настроили. А ние ще гледаме. Силвия е антрополог. Аз — историк.

— Горещичко е а, професоре? — пита Тайк. Той е коленичил пред отвореното табло на пулта за управление.

— Дори ти се приисква да отвориш прозореца — казва руският физик. — В космоса.

— Ще се простудиш — рече капитанът. — Дано не ни подведат физиците, професоре.

Капитанът седна в креслото пред самия екран, голям, върху цялата стена, черен и затова бездънно дълбок.

— Има още петнадесет минути — каза Ричард Темпест.

Всички наоколо бяха спокойни, дори прекалено спокойни. В лабораторията пристигаха безшумно, като кънкобегачи, техниците, спираха се пред пулта, баеха му нещо, подхвърляха си тихо някакви реплики, повечето непонятни за мен. Постепенно лабораторията се изпълни със зрители. Стана тясно. Някои от младите си свалиха обувките и се настаниха на стената срещу екрана под самия таван, увисвайки на скобите.

— Седнете тук, по-наблизо — каза капитанът. — А къде е Силвия?

Парасвати ми отстъпи мястото си. Хванах се здраво за облегалките на креслото и се почувствувах по-уверен.

— Аз все още не вярвам — каза Силвия, като гледаше Тайк, който наведен над микрофона, предаваше някакви цифри в апаратната.

Тайк се изправи, огледа ни като пълководец пред сражение, погледна към екрана и каза:

— Светлина.

— Да бъде светлина — прошепна руският физик. Лампите в лабораторията угаснаха и разноцветните индикатори по пулта засияха по-ярко.

— Започвайте — казаха от апаратната.

Върху черната елипса на екрана се появи светло облаче, зародило се нейде вътре, в дълбочината му, то ставаше все по-ярко, по-голямо, приближаваше се, като се разпростря върху целия екран и по него пробягаха зелени искри. Това трая минута, а после екранът внезапно стана син и в долната му част се откриха ръждиви и бели петна, сякаш изображението не беше във фокус.

— Получава се — каза Парасвати. — Доста по-добре от вчера.

— Ах! — рече Силвия.

Сякаш вълшебник дръпна булото от екрана, увеличи контрастността на изображението и пред очите ни се появи обикновен земен пейзаж, толкова реален и релефен, като че ли екранът бе прозорец към съседен свят, облян от жарко слънце, пропит с прах и свеж полъх. Синята ивица се превърна в небе. Върху охрата на пясъка се откриха къщи, дълбоки коловози на тесен път и редки палми.

— Всичко е наред — каза Тайк. — Улучихме, на мястото сме.

— Вярно ли е? — запита капитанът.

— Една минута — казах.

Беше пладне. Облачета прах се виеха над земята, изровена и изпотъпкана от биволи. Обвито в бамбукови скелета и покрито с рогозки от тръстика, се извисяваше строящо се здание. То бе логичният център на сцената, която наблюдавахме. Към него се точеха върволица каруци, натоварени с жълти тухли. По скелето, балансирайки върху огъващите се бамбукови пръти, се изкачваха полуголи хора. Гореструваха каменари. В лявата част на екрана се виждаше веранда, чиито стълбове бяха богато украсени с резба. Пред нея дремеяха двама воители с копия в ръце...

— Е, какво ще кажете, професоре?

Всички в лабораторията очакваха моя отговор.

— Да, това е Паган — казах. — Краят на единадесети век.

— Ура! — подвикна някой тихо.

— Сполучихме ли? — запитаха по микрофона. Дежурният в апаратната се вълнуваше.

— Ура! — отвърна му руският физик.

— Да вдигнем професора — предложи лукавият Тайк.

— Аз нямам никаква заслуга. Ако покажете това изображение на десетина други учени, и те щяха да ви кажат същото.

— Но вие го казахте пръв!

След нервното напрежение имаха нужда от разтоварване. Все пак по-добре мен да вдигнат, отколкото Силвия. Гледах само да не се ударя в някой уред, макар че нямаше такава опасност — полетях плавно и солидно като балон. Мъчителите ми литнаха също подире ми, от което в полумрака на лабораторията, осветена от слънцето на далечния свят, зашава многоръко и многоглаво чудовище. И ако хората от екрана погледнеха към нас, щяха да умрат от страх.

— Гледайте — каза Силвия, която се бе свила в ъгъла, за да избегне всеобщото ликуване. — Гледайте, човек!

Сбръчкан сух старец носеше глинено гърне. Вървеше толкова близо, че можеха да се преброят бръчките по лицето му. И дори ни се стори чудно, че не ни вижда. Поспря за миг, обърна глава към нас, въздъхна и продължи. Погледът му сякаш попари веселото настроение. Хората се свлякоха долу като есенни листа.

— Искаше като че ли да ни каже: „Какво надзъртате?“, пък не знае на какъв език да говори с нас.

— Жалко, че изображението няма звук.

— А професорът щеше ли да разбере какво говорят?

— Едва ли. Изминали са почти хиляда години.

— Разкажете ни, професоре, нещо за тях.

— Няма ли да ви е скучно?

— Не, никак.

— Дори не знам откъде да започна — казах.

Не обичам да бъда център на внимание. Още повече, че все не можех да се отърся от чувството, че съм узурпатор. Самозванец. Главното в случая не е историята. Главното е, че хората най-после ще успеят да надзърнат в миналото си.

По екрана пробягаха тъмни линии, земята се олюля.

- Увеличи мощността — рече капитанът на Тайк.
- Смущенията след малко ще изчезнат — каза Тайк.
- Разправяйте, професоре.

— Владенията на тази велика държава се простирали от Хималаите и планините на Южен Китай до Бенгалския залив. Съществувала е двеста и петдесет години, Паган е бил столицата ѝ. Сградата в скелета е храмът Ананда. Първият от гигантските храмове на Паган, построени по време на цар Чанзита. Този храм, както и повечето храмове и пагоди — общият им брой е около пет хиляди — се издига в центъра на Бирма, на брега на река Иравади.

— Запазен ли е още?

— Да.

Старецът с гърнето пак мина по екрана. Тежко му беше и горещо. Едва сега осъзнах, че и в залата е много горещо. Изведнъж екранът притъмня. Последното което видяхме, беше, как към стареца изтича момиче и взе гърнето. Черни светкавици нашариха древния град и не можахме да разгледаме добре лицето на момичето.

Запалиха изкуственото мъртво осветление горе на плоския таван. Капитанът каза, като ставаше предпазливо от креслото:

— Сеансът свърши.

— А може в същност всичко това да ни се е сторило?

— Всичко е заснето — рече Тайк. — Още сега мога да ви прожектирам филма.

Хората не бързаха да се разотидат. Лабораторията приличаше на киносалон, където току-що е бил прожектиран филм, невероятно талантлив, странен и неочакван.

— Тайк, предай в апаратната да включат въртенето. До утре.

Капитанът ми помогна да се добера до вратата.

— Великолепно — казах му.

— А вие, професоре, отказвахте да дойдете тук.

— Нима знаете?

— Да.

— Аз съм консерватор. Трудно ми беше да повярвам в хроноскопията.

Аз наистина бях отказал да отлеля за станцията. Убеждавах ректора да избере по-млад човек, не толкова зает. „Добре — казвах му, — да допуснем, че тази хроноскопия има здрава научна основа. Да

допуснем дори, че при определени условия може да се открие точка в пространството, чието собствено време тече с хиляда години закъснение спрямо сегашното време. Да допуснем дори, че от тази точка може да се надзърне към Земята. Но какво ще видим от това разстояние?“ Ректорът бе нетърпелив, но вежлив. Такъв си беше и преди двадесет години, когато държа при мен изпит по история на Бирма. У него винаги се долавяше някаква учтива снизходителност към събеседника, независимо от това дали е негов учител или един от подчинените му професори. „Не — отвърна той, — не сте прав. Със същия успех можете да кажете, че локомотивът няма да тръгне, защото не са впрегнали в него коне. Никой не би разрешил да се положи толкова труд години наред, за да се построи тази станция, ако хроноскопията бе мит. Щом физиците смятат, че екранът на станцията ще надзърне в Бирма през единадесети век, значи така ще бъде... — Ректорът оправи на темето несъществуващата си коса и ме погледна укорително: толкова години вече живееш на този свят, нима се съмняваш във всеилието на науката? После се усмигнах добродушно: — Във всеки случай бихме искали на станцията да отиде най-добрият познавач на историята на Бирма. Казвам ви го не само като ректор, но и като ваш бивш ученик. И ако ви е скъп престижът на университета...“ Той млъкна и ми предложи чаша студен портокалов сок. Докато пиех сока, си мислех: „А защо пък да не отида? Та нали не съм ходил досега по-далеч от Луната?“

Станцията се появи отначало като зелена искрица в локаторния екран, превърна се постепенно в плетеница от тръби, кълба и стоманени въжета, посрещна ме с ръкостискането на непознати хора, повечето млади, и с жегата си. На станцията бе като в Рангун през майска вечер — влажно от близките мусонни облаци, душно, защото заблудените в листата на тамаринда^[1] слънчеви лъчи подгриват въздуха.

— Отоплителната ни инсталация нещо не е в ред — каза Тайк, млад човек, чиито дълги ресници хвърляха сянка върху изпъкналите му скули. — Вчера беше само осем градуса. Но търпимо.

Капитанът ме заведе в каютата.

— Добре, че дойдохте — каза той. — Значи не сме работили напразно.

— Защо?

— Ами вие сте много зает човек. И щом сте могли да изоставите работата си, значи хроноскопията заслужава да се заемем сериозно с нея.

Капитанът се шегуваше. Той вярваше в хроноскопията, вярваше, че екранът ще работи и искаше и аз да повярвам.

Оттогава изминаха три седмици и в мое лице ентусиастите (а тук нямаше неентусиасти) спечелиха ревностен привърженик. Три пъти за това време екранът светваше, изпълваше се с разноцветни облаци, подаряваше ни мимолетни непонятни образи, но нищо повече. И ето, най-после видяхме Паган.

В седем часа по бордово време се събирахме в лабораторията. Един сеанс на ден. Двадесет и седем минути. После изображението излизаше от лъча...

Първоначалното ми предположение, че верандата с украсените с резба колони принадлежи на двореца на цар Чанзита, се потвърди на следващия ден, когато по средата на сеанса в далечината се извиха облачета прах и от тях изскочиха конници. Яздейки напето, те стигнаха пред стъпалата. Стражниците се изправиха, вдигнаха копия. Към верандата се приближи слон с обковани с мед бивни. На гърба му под златен чадър седеше човек с едри черти на лицето. Познах го. По статуята, която толкова пъти съм виждал в полутъмната централна зала на храма Ананда. Художникът го бе изобразил правдиво. Сега вече не се съмнявах, че майката на царя, както уверяваха хрониките, наистина е била индианка.

— Кой е този? — запита Тайк.

— Цар Чанзита — учудих се аз. — Нали виждате.

— Професоре, вие сте великолепен — рече капитанът. — Разбира се, че е цар Чанзита. Всички го познаваме още от детинство.

Царят бе придружаван от първосвещеника, чиято личност пак ми бе добре известна от хрониките — Шин Арахан, сбръчкано добро старче. Той не последва царя в двореца, а взе да дава някакви указания на архитекта на Ананда, даже му нарисува арките върху пясъка с бастуна си.

Този ден видяхме как надзирателите бият с бамбукови пръчки провинили се в нещо работници. Зрелището бе ужасно, струваше ни се, че виковете на хората проникват през вековете и милиардите километри в лабораторията. На другия ден върху пясъка, там, където

бяха извършили екзекуцията, се тъмнееха петна кръв. Към края на сеанса се появи вятър и ги засипа с пясък.

Животът на моите далечни прадеди беше тежък, страшен и жесток. Златният век, според хрониките и легендите, не издържа проверката. И толкова по-удивителен изглеждаше храмът Ананда, съвършен, лек, благороден, призван да прослави във вековете Паганската държава. Той гордо се извисяваше над страданията на хората и се превръщаше в паметник на онези, които все пак не бяха преживели напразно живота си на Земята.

Старецът, който носеше вода първия ден, имаше дъщеря (а може би внучка). Всички на станцията я познаваха, неспокойните физици се хващаха на бас дали ще се появи и на другия ден. Тя бе тънка и гъвкава като тръстика. Черните ѝ коси бяха прибрани на кичур на тила и украсени с малки бели цветчета. Кожата ѝ имаше цвета на тектонията, очите ѝ приличаха на планински езера. Не ме упреквайте в романтично преувеличение — точно такава съм я запомнил, именно тези сравнения ми хрумнаха, когато я видях за първи път. И щом аз, старият човек, говоря за момичето така приповдигнато, какво остава за младите. Само Силвия бе недоволна. Тя гледаше Тайк. А Тайк гледаше паганското момиче.

Веднъж, без да искам, дочух следния разговор между Силвия Хо и Тайк.

— Все пак ние гледаме нещо като спектакъл — каза Силвия.

— Да не искаш да кажеш, че всичко е измислено?

— Почти.

— Но те са реални. И ние не знаем какво ще стане утре с тях.

— Професорът знае. Тези хора са умрели преди около хиляда години. Останал е само храмът.

— Но те са като живи, погледни как тя се усмихва...

— Тя никога не ще те види.

— Нали аз я виждам.

— Но тя е умряла преди хиляда години! Нима може човек да се влюби в несъществуваща личност?

— Що за глупости говориш, Силвия? Отде го измисли, че съм се влюбил?

— Би ли искал и днес да съществува?

— Да, бих.

— Ти си полудял...

Седях в креслото, те не ме забелязваха. Усмивнах се, когато Силвия бързо излезе от залата, притиснала до гърдите си папката с рисунките и фотографиите на жителите на паганското царство. Тайк отиде при пулта и взе да се рови в схемата, подсвирквайки си нещо тъжно. Приличаше на човек, влюбил се в Нефертити — в запечатания върху камъка прекрасен момент от далечното минало.

След три дена се случи ново събитие, което развълнува всички, понеже станцията взимаше присърце това, което ставаше в Паган. Пристигнаха кхмерски пратеници. Може би човек, незапознат с историята на Бирма, трудно би разбрал вълнението ми, когато познах, че уморените от дългия път дългокоси, богато облечени хора, са кхмерски посланици. Те слязоха от коленичилите слонове и слуги разтвориха над тях златни чадъри — знак на знатност и власт. Да, това бяха кхмери, от държавата, граничеща с Паган. И може би, именно днес, утре или вдругиден щеше да се разреши дългият спор между историците — дали Паган е плащал данък на Ангкор, или е права хрониката на Дхамаян Язавин, който твърди, че кхмерските царе са признавали властта на Паган.

Посланиците влязоха в двореца. Подире им носеха кутии с подаръци, чаши с бетел, подноси с плодове. Около двореца се събра тълпа любопитни и видяхме как работниците бързо почнаха да свалят скелетата и рогозките от храма Ананда — явно щяха да го показват на високите гости.

През нощта се наложи да взема приспивателно. Сънят все не идваше. Всеки момент посланиците можеха да си заминат и за мен и за историята щяха да останат скрити ония дребни подробности, по които можех лесно да определя какви са били истинските отношения между бирманците и кхмерите — древни съперници и велики строители.

... И отново светна екранът. Тълпата любопитни около двореца се беше увеличила. Следователно, казах си, и на сърцето ми олекна, те не са заминали.

Откъм кладенеца се зададе нашето момиче, носеше кана в ръце. Остави я на стъпалата пред верандата и заприказва с един от стражата. Нравите в Паган изглежда са били прости, стражникът не изпъди момичето. Приказваха за нещо оживено с нея. После към тях се присъедини монах в синя тога на горските братя, надзърна през

перилата в двореца и вторият стражник му подвикна нещо весело. Дебел, лъснал от мазнина човек, явно от дворцовата челяд, излезе на верандата, вдигна каната и отпи от водата.

Тайк забрави пулта. Гледаше момичето. Хвърлих незабелязано поглед към Силвия. Тя се преструваше, че чете задълбочено бележките.

Един от кхмерските посланици бавно и тържествено се появи в края на екрана и спря до перилата, гледайки разсеяно към храма. Зад него, потрепвайки с бастуна, се появи Шин Арахан, първосвещеникът. Той попита нещо кхмера и физикът, който седеше до мен, „преведе“ въпроса му:

— Е, харесва ли ви нашият храм?

Кхмерът отвърна нещо. Физикът пак „преведе“:

— Бива си го. Но нашите са по-хубави.

Тайк гледаше момичето. То бе вперило очи в кхмера. За нея той бе екзотичен представител на чужд, недосегаем свят. Кхмерът явно усети погледа ѝ, обърна се към Шин Арахан, усмихна се и каза нещо. Физикът бавно „преведе“:

— Вашите момичета са по-хубави от храма.

Някой зад нас се изсмя. Тайк се намръщи. Шин Арахан кимна и също погледна момичето. То отстъпи смутено назад. Стражниците се разсмяха. Кхмерът взе да убеждава нещо Арахан, като сочеше с обкичения си с пръстени пръст момичето, но първосвещеникът, усмихвайки се вежливо, явно му се противопоставяше. „Дайте ми я“ — настоява високият гост — преведе физикът.

— Млъкни — прекъсна го Силвия.

— И наистина, млъкни — подкрепи я Парасвати. — Какво ще правим без нея?

Тайк не ги чуваше. Гледаше екрана. Кхмерът се прибра явно недоволен. Аз казах:

— Съвсем ясно е, че Паган не е бил васал на кхмерите. Иначе Шин Арахан не би посмял да откаже на посланика. Той е бил голям дипломат. Ако, разбира се, кхмерът наистина е настоявал да му подари момичето.

— Добре ще е, ако само с това се размине... — каза Парасвати.

И той излезе прав. Шин Арахан постоя малко на верандата, замислен за нещо, скрил очи в мрежата от бръчки. Изглеждаше, като

че ли нищо не вижда. Но когато момичето се качи на пръсти на верандата, да си вземе каната, Шин Арахан изведнъж подвижна нещо на стражниците, обърна се и бързо се прибра в двореца. Стражниците се спуснаха към примрялото момиче и един от тях я побутна в гърба с копие си. Момичето покорно тръгна пред тях и тълпата зяпачи на площада се отдръпна да им стори път. Сеансът свърши.

Този път никой не напусна лабораторията. Когато запалиха осветлението, видях, че всички са вперили очи в мен, сякаш можех да им обясня случилото се и главно да ги убедя, че нищо няма да направят на момичето.

— В най-добрия случай — казах, — Шин Арахан е заповядал да махнат момичето от очите на кхмера. Може да познава баща ѝ, може да я е съжалил.

— А в най-лошия?

— Не знам. Лошите варианти са винаги повече от добрите. Възможно е първосвещеникът да е решил все пак да изненада кхмера и при заминаването да му връчи подаръка. Възможно е момичето да е оскърбило с нещо кхмера и ще бъде наказано...

— Но то нищо не каза...

— Толкова малко познаваме техните нрави.

Вечерта Тайк дойде в каютата ми.

— Ще полудея, професоре — каза той.

— С нищо не мога да ти помогна. Помъчи се да разбереш, че това е илюзия, по чудо запазен документален филм и ние сме първите му зрители.

— Невъзможно ми е да повярвам. Искаше ми се да изключа екрана. Сякаш тогава тя би могла да избяга. В тъмното. Сякаш с това бих прекъснал веригата от събития.

Тайк отиде да провери уредите, за да не би някаква случайна повреда утре да попречи на сеанса... Но този ден нищо особено не се случи.

Наистина видяхме стареца. Той бе коленичил в прахта пред стъпалата на двореца и молеше стражниците да го пуснат, но сега те бяха строги и неразговорчиви. Значи, опасност все още заплашваше нашето момиче. От храма бяха свалили последното скеле и го лъскаха. До основите му изкопаха малка, но дълбока яма, от двореца до главния

вход на храма постелиха рогозки и войници с къси криви мечове разгонваха любопитните да не стъпват върху пътеката.

Изглежда главните събития щяха да станат утре.

Интересно създание е човекът. До преди два дена ме вълнуваше единствено проблемът — какви са взаимоотношенията между Паган и Ангкор. Кой на кого е бил васал? Този въпрос е важен за историята на Бирма, но едва ли интересуваше някого друго, освен мен. В деня на последния сеанс, когато щеше да стане освещаването на храма Ананда — събитие особено тържествено поради присъствието на чуждестранните гости — вече не мислех за васалите и царете. Тревожех се единствено, както и другите обитатели на станцията, за съдбата на момичето, чиято снимка украсяваше всяка втора каюта. За да върнем нейната усмивка, всички бяхме готови да извършим нещо безразсъдно. Но бяхме безсилни да го извършим.

— Позиция — дава нареждания по микрофона Тайк. — Светлината. Сеанс.

Светлината в залата гасне. На екрана е площадът. Пълен с народ. Свободна е само пътеката от рогозки, водеща към храма. От двете ѝ страни са наредени войници. Близо до храма тълпата се разпада на ярки петна. В сини тоги стоят ари — горските братя. В бели одеяния — брамини. В оранжеви и жълти — будисти, последователи на Шин Арахан. Над стоящите плътно зрители се вие прах и забулва сцената с лека мъгла.

Тържествената процесия слиза от верандата. Пръв стъпва на пътеката Шин Арахан, воден под ръка от монаси. След него под двадесет златни чадъра — цар Чанзита. После министрите, чиновници, посланиците на Камбоджа, на Аракан, на Цейлон...

Техниците дават максимално увеличение и рамката на екрана, сякаш се придвижва навътре и храмът израства. Никой, дори аз, старият глупак, не знае какво ще стане. Чакаме.

Чакаме, докато царят измине разстоянието до храма. Поглеждам часовника. Остават десет минути до края на сеанса. Нека, мисля си страхливо, това, което ще става, да бъде после, когато свърши сеансът. И в същия миг осъзнавам от какво се боя — от нещо, което не смея дори сам да си призная и което никой от присъстващите не може да знае.

Има легенда. Среща се в много хроники. В деня на освещаването на храма до основите му изкопавали яма, в която погребвали най-красивото момиче в царството.

И виждам как царят и цялата процесия спира пред ямата.

— Да.

— Какво? — пита ме Тайк. — Какво ще стане?

— Може и да греша.

— Какво ще стане, професоре?

Разправям им легендата. И преди още да съм свършил, тълпата се отдръпва, и монаси в жълти одежди довеждат съблечено до кръста плачещо, нашето прекрасно момиче. Поглеждам часовника. Остават четири минути. Да свършва по-скоро. И без това нищо не можем да променим. Тайк ми пречи да гледам. Стои пред самия екран, сякаш иска да запомни завинаги тази минута; сякаш иска да запомни лицата на монасите, водещи момичето, за да им отмъсти; сякаш иска да запомни лицето на палача — здрав тъмнокож човек, с нож в ръка, който стои срещу момичето и, извърнал глава, чака знак от Шин Арахан.

— Тайк, дръпни се — казва някой зад гърба ми.

Тайк не чува. Шин Арахан кимва.

Толкова сме близо до хората пред храма, та ни се струва, че чуваме дишането им и секналия стон на момичето, което като омагьосано гледа лъскавия нож. Ето, сега ще викне...

— Ай! — чува се вик.

Обръщаме глави. На вратата стои Силвия. Тя не пожела да дойде, но явно все пак не е издържала. Запушила с ръка устата си, Силвия гледа с ужас екрана. Ние също. Но късно. Изпуснали сме момента.

Изпуснали сме момента, в който Тайк е влязъл в екрана.

Тайк го няма в залата.

Тайк е в Паган. По невероятен, необясним начин той се озова на хиляда години и на милиарди километри от нас, сред тълпата монаси, велможи, войници, сини ари и бели брамини...

Устите са отворени за вик... Ръката на палача е замръзнала във въздуха... Монасите падат ничком... Тайк е вече до момичето. Блъсва смаяния палач, грабва момичето, което, изглежда, е припаднало, увисва в ръцете му.

Тайк за миг замира така.

Живи са само очите му. Те шарят, търсят пътя към спасението. Разбрал е, че не може да се върне при нас, че е сам в далечното минало.

Такъв съм го и запомнил: висок, широкоплещест, мургав, в прилепналия по тялото му сребърен комбинезон и меки червени обувки до глезена. На гърдите със златната спирала — знака на Службата Време. Стои разкрачен, държи в ръце момичето...

Кадърът е неподвижен. Само облачета прах плават из горещия въздух.

И в миг неподвижността преминава в стремително движение.

Тайк изтичва по пътеката от рогозки към нас, но пред него няма екран. Пред него е прашният площад, а зад него стръмният бряг на река Иравади. Тайк изчезва в долния край на екрана и опомнилите се войници, монаси, чиновници хукват подире му... Екранът притъмнява, появяват се черни линии и угасва.

Това е всичко. Повече не видяхме Тайк. Може да са скочили в пропастта и да са се разбили. Може да са ги настигнали и убили. Или са убили само нея, а него са продали в робство. А може би са успели да избягат и да се скрият в чинските хълмове. Може би...

Повече не уловихме Паган. Системата за свързка нещо се повреди и физиците ще трябва да поработят няколко месеца, докато я възстановят.

С първия кораб отлетяхме със Силвия. Оставихме физиците да спорят върху необикновеното явление, опитвайки се да го обяснят с формули. Аз не разбирам от формули, аз съм стар историк, привърженик на консервативните методи на изследване.

На бюрото ми стои фотография на момиче с очи като планински езера.

---

[1] Тамаринд — тропическо вечнозелено дърво или храст. ↑

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 5 от 1974 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.